

Állásfoglalás

A nagybirtokrendszert rögzíti a Földtörvény tervezete

Civil szervezetek szerint a javaslat jelenlegi formájában elfogadhatatlan

Agrár- és vidékfejlesztési, természet- és környezetvédő civil szervezetek arra kéri az országgyűlési képviselőket, hogy a jelenlegi formájában ne támogassák a T/7979. számú törvényjavaslatot a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról. A tervezet ugyanis rögzíti Magyarországon a nagybirtokrendszert, továbbá nem nyújt kellően hatékony védelmet a külföldiek tulajdonszerzése ellen. Ez ütközik a fenntarthatóság Alaptörvényben is rögzített elveivel és a Kormány által elfogadott Vidékstratégiával: azokkal ellentétben gyorsíthatja a vidéki térségek elnyomódását.

Hazánkban a földterület használata egyrésztől szélsőségesen koncentrált, másrésztől szélsőségesen elaprózott. **Nagyszámú kisgazdaság és kisszámú nagygazdaság egyenlőtlen „versenye” jellemzi az agráriumot.** A földbirtoklás és földhasználat elvált egymástól: míg elvben a jelenleg hatályos Földtörvény tiltja a jogi személyek tulajdonszerzését, a földbérlet terén a szabályok lehetővé teszik akár több ezer hektáros, óriási mezőgazdasági üzemek kialakítását is.

2009-ben a területalapú támogatást igénylő 185 ezer gazdaságból 16 ezer (8,6%) használta a bejelentett mezőgazdasági terület 72%-át és élvezte a mezőgazdasági támogatások nagyobb részét. A tavalyi évben az igénylők felső tizede szerezte meg a területalapú támogatások 76%-át, míg legalsó tizede kevesebb mint 1%-át.

A nagyüzem a hatékonyságát létszámleépítéssel növeli, különösen, ha alacsony élők munkai igényű, a környezetet fokozottan terhelő, intenzív szántóművelést folytat. A fent leírt üzemszerkezet is okolható amiatt, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó egyének, háztartások, egyéni gazdaságok száma folyamatosan csökken: 2003-2010 között 766 ezerről 567 ezerre. A nagyüzem látszólagos hatékonysága valójában azt is jelenti, hogy a hasznot a tulajdonosok szűk köre élvezi, míg a vidéki szociális és környezeti problémák kárait a társadalom fizeti meg.

Az Országgyűlésben általános vitára bocsátott T/7979. számú törvényjavaslat a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról (Fftv.) ezen a helyzeten lényegében nem változtatna. Maga az indokolása is kimondja ezt: „A mezőgazdasági termelőnek minősülő jogi személyek körében – a hosszú idő alatt kialakult és stabilizálódott üzemszerkezet korrekciókkal való fenntartása mellett – az új törvény több feltétel mellett megengedi a nagyobb birtokok fennmaradását, és a törvényben meghatározott birtokméretéig terjedően földhasználati jogaik megújítását, új birtokok kialakítását.”

Az Fftv. újraszabályozza a földtulajdonszerzés feltételeit és mértékét (12-17.§) továbbá a haszonbérrelhető terület nagyságát (32-36.§). A természetes személyek tulajdonjog szerzésénél lényeges változás, hogy az eddig személyenként járó 300 ha maximális szerzési mértéket az Fftv. csökkenti. Önfoglalkoztató és őstermelő legfeljebb 50 hektárt, egyéni vállalkozó legfeljebb 300 hektárt, a családi gazdaság legfeljebb 500 hektárt szerezhethet. **A gazdálkodó jogi személy a társaság nevében továbbra sem szerezhethet földtulajdont,** viszont ez a jog a cégtulajdonos személyeket „földműves”, továbbá „mezőgazdasági termelő” jogcímén egyenként megilleti. Cégnak tehát nem lehetne földtulajdona, csak a cég tulajdonosainak.

Az Fftv. **a földhaszonbérlet mértékének meghatározásánál azonban a gazdálkodó jogi személyek (nagyüzemek) javára nyílt, kedvezményes megkülönböztetést alkalmaz** a földbérleti piac többi szereplőjével szemben. Míg ugyanis a természetes személyeknél a bérlet megengedett felső határa azonos a tulajdonszerzés rendezési mértékével (50, 300 és 500 ha), addig a mezőgazdasági termelők (a nagyüzemek) 300 és 1200 ha közti földet haszonbérrelhetnek. (33. §) Ez a kiváltságos térmérték is, azonban, csak viszonylagos korlát, mert az 1200 ha üzemméretet tovább növelheti a cégnek a tagjaitól, illetve RT esetén a névre szóló részvényeseitől korlátlan mennyiségben haszonbérrelhető föld, valamint az a terület is, amelyet kényszerhasznosítás címén használ. Ezek ugyanis nem számíthatók be a törvény által meghatározott földbérleti maximumba. Súlyos hiányossága az új földjogi szabályozásnak, hogy a mezőgazdasági üzemszabályozásról szóló rendelkezések nem kerültek a Parlament elé, így számos részlet nem is értelmezhető.

Valójában e tervezet – a hatályos Földtörvénnyel (Ftv.-vel) egyezően – korlátlan üzemméretet szavatolna a nagyüzemnek. Ezzel pedig egy sajátos kasztrendszert hozna létre, melyben az őstermelők, családi gazdálkodók, egyéni vállalkozók hátrányos megkülönböztetést szenvednek a nagyobb tőkeerejű társaságokkal szemben.

E kasztrendszer kialakításával a törvénytervezet megsérti az Európai Unió alapszerződését is (Római Szerződés, EUMSZ). Az EUMSZ 63. cikkén alapuló, szabad földforgalom egyik döntő alapkövetelménye a hátrányos megkülönböztetés (diszkrimináció) tilalma.

A fentiekkel ellentétben **szükségesnek tartjuk** a jelenleg hatályos 300 ha maximális szerzési mérték megtartását, illetve **egy olyan intézményrendszer kialakítását, amely a fenntartható módon gazdálkodó kis- és közepes méretű gazdaságokat részesíti előnyben** a földvásárlásnál és a haszonbérletnél. A földtulajdon és -haszonbérlet nagyságát a művelési ág és a föld termőképességének megfelelően szükséges szabályozni, tekintettel az egyes települések rendelkezésére álló földterület mennyiségére is. Biztosítani kell az érintett közösségek valódi beleszólását a földszerzésbe, ezért a helyi földhasznosító bizottságoknak legalább együttdöntési jogot kell garantálni a földvásárlási, illetve bérleti jogügyletek engedélyezésénél.

Az Fftv. szabályai semmilyen kritériumot nem tartalmaznak, mely megnyugtató módon korlátozná az uniós tagállami és a külföldi polgárok földszerzését hazánkban. A tagállami polgárok földszerzését jelenleg akadályozó moratórium fenntartásának alapvető indoka, a hazai és nyugat-európai földárak közötti óriási szakadék (ötszörös-ötvenszeres különbségek!) nem szűnt meg és várhatóan 2014. május 1-jéig sem fog megszűnni. Érthetetlen, hogy ennek fényében miért nem keressük annak lehetőségeit, hogy a moratórium meghosszabbítható legyen.

A nagybirtokrendszer fenntartása a vidéki munkalehetőségek további csökkenéséhez vezet. A nagyüzemek hazánkban döntően intenzív szántóművelést, illetve állattartást folytatnak, ami környezeti szempontból fenntarthatatlan. A Parlament előtt fekvő törvénytervezet tovább erősítheti a koncentrált földhasználatot, így a vidék további gazdasági, társadalmi, környezeti leépüléséhez vezethet, ami elfogadhatatlan, és ellentétes a Kormány által elfogadott Nemzeti Vidékstratégiával is.

Egy sokszínű vidékgazdaságnak nem lehet alapja az intenzív nagyüzem dominanciája. A T/7979. számú törvénytervezetnek elhibázott a koncepciója, ezért jelentős szemléleti változásokra van szükség a törvénytervezetben. **A törvény elfogadását nem szabad elsietni, hisz 2014. május 1-jéig van időnk** a felmerült kérdések érdemi társadalmi vitájára és a Vidékstratégiával összhangban lévő törvény elfogadására.

Alulírottak, kérjük az Országgyűlési Képviselőket, hogy a T/7979. törvénytervezetet a jelenlegi formában ne támogassák. Kérjük a Kormányt, hogy dolgozza át a betervezett földjogi szabályozást (összhangba hozva a földforgalom, a mezőgazdasági üzemek és földvédelem szabályozásával) úgy, hogy az a táji adottságoknak megfelelő gazdálkodást segítse elő. Biztosítson valódi előnyt az olyan kis- és közepes méretű gazdaságoknak, melyek a természeti erőforrások megóvásával együtt megélhetési lehetőséget teremtenek a mainál sokkal több embernek – összhangban a Nemzeti Vidékstratégiával.

Budapest, 2012. október 26.

Kezdeményező szervezetek:

CSEMETE Egyesület,
Magyar Biokultúra Szövetség,
Magyar Természetvédők Szövetsége,
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület,
Szövetség az Élő Tiszáért

Csatlakozó szervezetek:

Beklen Alapítvány a Nagykunsági Civil Társadalomért
Bors Alapítvány
CEEweb a Biológiai Sokféleségért
Csalán Környezet- és Természetvédő Egyesület
Csermely Környezetvédelmi Egyesület
Dél-alföldi Regionális Környezetvédelmi Civil Hálózat
Dél-dunántúli Biokultúra Egyesület
Domberdő Természetvédelmi Egyesület
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Energia és Környezet Alapítvány
Esztergomi Környezetkultúra Egyesület
Európai Civil Koordinációs Egyesület (ECKE)
Fauna Alapítvány
Fejér Szövetség
Fenntarthatóság Felé Egyesület
Független Ökológiai Központ
GAIA Ökológiai és Vidékfejlesztési Alapítvány
GATE Zöld Klub Egyesület
Gömöri Környezet- és Tájfejlesztő Egyesület
Greenpeace Magyarország
Hatvani Környezetvédő Egyesület
Herman Ottó Természetvédő Kör
Hidra Természetvédelmi és Ifjúsági Egyesület
HOLOCÉN Természetvédelmi Egyesület
Hosszúhetény Természeti Értékeiért Egyesület
Ifjú Botanikusok Baráti Köre
Inspi-Ráció Egyesület
Kalocsakörnyéki Környezetvédelmi Egyesület
Keresztúri Társas Kör
Kishantosi Vidékfejlesztési Központ
Kordován Tér Baráti Kör
KÖRLÁNC Szegedi Munkacsoport
Közép-dunántúli Biokultúra Egyesület
Közép-magyarországi Zöld Kör
Magosfa Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Alapítvány
Magyar Faluszövetség
Magyarországi Éghajlatvédelmi Szövetség
Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány
Magyar Ökogazdálkodók Szövetsége
Maláka Szociális Szövetkezet
Markóc Község Önkormányzata
Nemzeti Értékvédő Egyesület
Nimfea Természetvédelmi Egyesület
Noé Bárkája egyesület
Nők a Balatonért Egyesület
Nyugat-dunántúli Biokultúra Egyesület
Ormánság Alapítvány
Öko-forrás Alapítvány
Öko-Jász Környezetvédelmi, Környezetgazdálkodási, Kulturális és Turisztikai Egyesület
Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány
Ökológiai Stúdió Alapítvány
Összefogás a Magyar Földért és Vidékért Egyesület
Pannon Természetvédő Szövetség
Polyán Egyesület
Reflex Környezetvédő Egyesület

Serpentes Alapítvány
Szélkiáltó Természetvédő Egyesület
SZIKE Környezet- és Egészségvédelmi Egyesület
Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért
Természet és Környezetvédők Solti Egyesülete
Vasvarjú Természetvédelmi Alapítvány
Védegylet
WWF Magyarország
Zagyva-mente Környezet- és Természetvédő Egyesület
Zöld Akció Egyesület
Zöld Kör